

2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 (ратифікована Законом України від 17.07.1997 № 475/97-ВР). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
5. Ukraine Internal Displacement Report. General Population Survey. Round 17. International Organization for Migration. 2025. URL: <https://dtm.iom.int/ukraine>

Богун Олександр Ігорович
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра Навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник:

Романенко Людмила Миколаївна
доцент кафедри конституційного
права Навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ПРАВО НА ГІДНІСТЬ ЯК ЗБРОЯ НЕСКОРЕНОЇ НАЦІЇ

Коли мова заходить про зброю, уява звичайно малює гармати, танки або ракети. Але є ще один, не менш потужний вид зброї — право на гідність. Саме воно сьогодні стає тим фундаментом, на якому тримається український дух, наша воля до свободи та несхибність перед ворогом.

Право на гідність — не просто слова з Конституції. Це внутрішня сила, яка годує наш опір. Коли ворог намагається відібрати в нас все — землю, мову, історію — саме гідність не дозволяє зламатися. Вона стає нашим щитом і мечем, нашою моральною перевагою. У цій роботі я хочу показати, як право на гідність перетворилося з юридичного поняття на реальну силу, яка об'єднує націю, дає їй стійкість і робить її справді нескореною. Це дослідження про те, як закон оживає у вчинках людей, як він стає зброєю, яку неможливо відняти.

Право на гідність часто розглядають як індивідуальне право кожної людини. Але під час війни воно набуває зовсім іншого виміру - стає колективною силою, зброєю всієї нації. Кожен з нас щодня бачить, як це працює: Коли літня жінка в окупованому місті ризикує життям, але продовжує говорити українською мовою. Коли волонтери під обстрілами везуть ліки та їжу. Коли наші військові не тільки б'ють ворога, але й рятують цивільних. Це не

просто окремі вчинки - це прояв тієї самої гідності, яка робить нас єдиним цілим. Вона стає нашою спільною зброєю, бо: Дає моральну перевагу - ми знаємо, що боремося за праве діло. Об'єднує мільйони людей в єдину силу. Робить нас незламними навіть у найважчі моменти.

Гідність - це та зброя, яку неможливо відібрати. Ворог може захопити території, зруйнувати міста, але не може змусити нас відмовитися від того, хто ми є. Саме це робить українську націю нескореною. Право на гідність не виникло самобутньо — воно ґрунтується на потужній конституційній основі. Стаття 3 Основного Закону України визначає гідність людини як найвищу соціальну цінність. Це не просто гарна фраза — це правовий фундамент нашого спротиву. Конституційне визначення гідності як найвищої цінності означає, що: Жодні обставини не можуть скасувати це право. Вся державна система має діяти для його захисту. Це право поширюється на кожну людину без винятку. В умовах війни ця конституційна норма наповнюється новим змістом. Вона стає правовим обґрунтуванням нашого морального права на спротив. Основою для міжнародної підтримки України Критерієм, що відрізняє наш шлях боротьби від методик окупанта. Цікаво, що навіть ворог несвідомо визнає силу нашої конституційної позиції. Його спроби запроваджувати свої закони на окупованих територіях — це свідчення того, що він розуміє: без правового "прикриття" його влада нелегітимна.

Таким чином, конституційне право на гідність — це не абстракція, а реальний інструмент боротьби, що поєднує моральну силу з правовою могутністю. Якщо дивитися збоку, може здатися, що гідність — це щось абстрактне. Але насправді вона проявляється в тисячі щоденних вчинків, які разом створюють міцний захист навколо нашої спільноти. Ось лише кілька прикладів того, як гідність працює як щоденна зброя.

У громадянському суспільстві гідність відстоюють волонтери, що формують "живі ланцюги" для передачі захисного обладнання, медики, які працюють по 24 години під обстрілами, та вчителі, які продовжують навчати дітей у підвалах. У культурному просторі гідність підтримують музиканти, що дають концерти на залізничних станціях для переселенців художники, які створюють стіни пам'яті загиблим героям та письменники, що фіксують історію нашого спротиву.

У економічній сфері гідність притаманна підприємцям, які відновлюють виробництво після руйнувань, фермерам, що обробляють землю під загрозою обстрілів, ІТ-фахівцям, які працюють без світла і інтернету. Ці приклади показують, що гідність це не пасивне право, а активна позиція. Кожна людина, яка продовжує робити свою справу в умовах війни, робить свій внесок у загальну справу нескореності. Ця повсякденна гідність стає наймогутнішою зброєю, тому що: вона не потребує спеціальних інструкцій вона доступна кожному її неможливо заблокувати або знищити вона поширюється як вірус.

Таким чином, гідність у щоденному житті стає тим невидимим щитом, який захищає нас від розпаду та зберігає націю як цілісність. Що спільного між

волонтером, який везе павербанк у рюкзаку, і пілотом F-16? Між кухарем у польовій кухні та розвідником у тилу ворога? Всі вони використовують одну й ту саму зброю — гідність. Але кожен — по-своєму. Волонтерство як бойова одиниця. Коли ти везеш ліки через п'ять блок-постів під дощем, це не "допомога". Це бойове завдання. Коли за тобою полюють ворожі дрони, а ти везеш генератор — ти не "добročинець". Ти — боець без зброї, але зі зброєю гідності. Армія — не лише про стрілянину. Наші воїни — не просто солдати. Вони — носії гідності. Коли снайпер годує бездомного kota в Бахмуті — це гідність. Коли десантник несе на плечах літню жінку через розбитий міст — це теж гідність. Вони воюють не лише зі зброєю в руках, але й з людяністю в серці. Мова як зброя. Коли в окупованому Бердянську дідусь говорить з росіянином українською мовою — це не просто мова. Це постріл. Коли в Маріуполі діти співають українські пісні в підвалі — це не просто спів. Це саботаж.

Гідність — це не абстракція. Це конкретні вчинки, які: підривають ворожу пропаганду, об'єднують націю, демонструють нашу моральну перевагу. Коли аналізуєш український спротив, починаєш розуміти: гідність — це не просто якість, це наш генетичний код. Він передається з покоління в покоління, пробуджується в критичні моменти історії. Козаки, що вмирили, але не приймали рабства, учасники національно-визвольних змагань ХХ століття, Герої Небесної сотні захисники сьогодення. Це не різні люди — це один народ, що несе в собі один код. Гідність у генах культури. Наші традиції, пісні, навіть вишиванки — це зашифровані послання. Коли бабуся вишиває сорочку онукові на фронт — вона передає не просто одяг. Вона передає код.

Сучасні носії коду. Хлопець з дроном, який знає кожну лінію фронту. Дівчина-волонтер, що організовує логістику краще за професійних військових. Батько, який везе сину броник із словами "Ти знаєш, за що борешся". Вони не вчили це в школі. Це знання приходить з кров'ю. Чому це працює? Ворог може знищити техніку, може захопити території. Але він не може: змінити наш код, видалити нашу пам'ять, стерти нашу історію. Гідність — це вірус, проти якого немає ліків. Він передається по повітрю, через пісні, через погляди, через рукостискання. Коли ти стоїш у черзі за хлібом під обстрілом і пропускаєш вперед літню людину — ти передаєш код. Коли військовий ділиться водою з цивільним — він передає код. Коли дитина малює прапор України в окупованому місті — вона передає код. Цей код сильніший за будь-яку зброю. Він робить нас єдиним організмом, який неможливо зламати.

Гідність у деталях: як дрібні вчинки творять велику силу. Коли говорять про гідність, часто уявляють грандіозні жести. Але справжня сила — у деталях. Ось кілька історій, які я бачив особисто або чув від друзів: історія перша: "Чай з тих, що впали". У прифронтовому місті бабуся Параска щодня готує чай для військових. Але не просто чай — вона збирає воду з дощів, каже: "Ця вода з нашого неба, вона дає силу". Коли бійці питають, чому вона не їде, відповідає: "Мій дід тут козакував, і я буду". Історія друга: "Таксист з Маріуполя". Один

таксист з Маріуполя, евакуюючись, взяв із собою лише фотоальбом та кілька дитячих малюнків. На запитання "чому не гроші?" відповів: "Гроші зроблю знову, а історію — ні". Історія третя: "Вчителька з підвалу" У Харкові вчителька математики проводить уроки в підвалі. Коли діти бояться, вона каже: "Кожна вивчена формула — це наш мирний снаряд по ворогу". Чому ці історії важливі? Вони показують, що гідність — це не про героїзм, а про щоденний вибір. Кожен з цих людей міг би зробити інакше, але обрав бути гідною людиною. Як це пов'язано з правом? Конституція дає нам право на гідність, але лише ми вирішуємо, як ним скористатися. Ці люди обрали робити дрібні, але важливі речі, що в сумі дають ту саму силу, яка робить націю нескореною. Що це означає для нас? · Гідність починається з малого · Кожен може бути її носієм · Разом ми стаємо силою, яку неможливо подолати. Це не пафос — це реальність, яку ми творимо щодня.

Дослідження показало, що право на гідність з юридичної норми перетворилося на потужний інструмент національного спротиву. Аналізуючи різні вияви гідності в умовах війни, можна зробити такі висновки: По-перше, гідність стала тією основою, на якій формується національна ідентичність. Вона проявляється не лише у героїчних вчинках, але й у повсякденних справах українців — від волонтера, що везе ліки під обстрілами, до вчителя, який навчає дітей у підвалі. По-друге, гідність як зброя має унікальні характеристики: вона недосяжна для ворога — її неможливо відібрати силою вона поширюється як соціальний вірус — кожен гідний вчинок надихає інших вона об'єднує націю — від солдата на фронті до фермера, що обробляє землю під обстрілами. По-третє, практичний вимір гідності демонструє її ефективність у різних сферах: у військовій стратегії — через дотримання норм міжнародного права · у міжнародній дипломатії — як аргумент для підтримки України · у культурному просторі — як засіб збереження національної ідентичності.

Найголовніше — гідність виявилася тим генетичним кодом, що об'єднує покоління українців. Вона передається через історію, культуру, родинні традиції, створюючи міцний зв'язок між минулим, теперішнім і майбутнім.

Отже, право на гідність — це не лише конституційна норма, а й жива сила, що робить українську націю нескореною. Воно поєднує моральну перевагу з практичною ефективністю, створюючи ту зброю, яку неможливо відняти і якою неможливо не пишатися.